

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ТВЕРДИМИ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ

д.е.н., проф. **Павліха Н.В.**, **Дубинчук Л.І.**

Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

Вирішення проблеми створення надійних передумов сталого просторового розвитку є одним із найважливіших завдань, що нині стоїть перед світовою спільнотою [3]. Воно є складним й багатоаспектним, інтегрує в собі як природні так соціально-економічні орієнтири. Поняття сталого розвитку за основу має концепцію необхідності встановлення балансу між задоволенням сучасних потреб людства і захистом інтересів майбутніх поколінь, включаючи їх потребу в безпечному і здоровому довкіллі. Важливою й невід'ємною складовою вирішення поставленого завдання є проблема утворення та поводження з відходами, що існували на всіх стадіях розвитку різних цивілізацій і нині є актуальними для світового співтовариства.

Україна має великі труднощі у сфері управління відходами, зокрема запобігання, збирання, сортування, переробкою й остаточним видаленням [2] й отриманням вторинних ресурсів та альтернативних видів енергії. Це пов'язано зі значною кількістю проблем, які потребують вирішення, зокрема, інертністю мислення – спадщиною від СРСР, недосконалим рівнем інституційного та організаційно-економічного забезпечення цього управління.

Гострою проблемою є не тільки утворення відходів в регіонах України, а також й нездатність ними розпорядитись як ресурсами. Щороку обсяги відходів все більше зростають відповідно до економічного росту та пов'язаних з цим змін в характері споживання. Органи місцевого самоврядування іноді затверджують завищені норми утворення ТПВ, які значно відрізняються від рекомендованих Держжитлокомунгоспом, що теж приводить до підвищення утворення ТПВ. Відсутність єдиної інтегрованої системи управління, статистичної звітності щодо відходів є фактором, який перешкоджає плануванню та моніторингу за відходами як вторинним ресурсом.

Не менш важливими проблемами в цій галузі є обмеженість та неефективність послуг зі збирання відходів; низький рівень переробки та утилізації; неправильне розміщення відходів, що спричиняє негативний вплив на навколишнє середовище та здоров'я людей; відсутність цілей та завдань розвитку системи поводження з відходами, а також стратегічного інтегрованого планування управління ТПВ.

Необхідно відмітити, що існуючий підхід до планування в сфері поводження з ТПВ є примітивним та безсистемним. При прийнятті рішень щодо діяльності проектів в системі управління відходами недостатньо уваги приділяється незалежній оцінці можливостей впровадження нових технологій або оцінці альтернативних варіантів, в результаті чого використовуються неприйнятні та дорогі технології, здебільшого зорієнтовані на „куш” чи відкат.

У відношенні витрат та фінансування в сфері управління ТПВ, у порівнянні з європейськими, існуючі вітчизняні моделі є дуже низькими й недостатніми для покриття витрат на експлуатацію та обслуговування. Відсутність цілісного бачення є бар'єром для капіталовкладень, які б забезпечили надання повного спектру послуг управління ТПВ. Спостерігається нечітке розподілення ролей, відсутність мотивації та відповідальності між сторонами залученими до роботи в даному секторі. Обмежена та неефективна координація залучених сторін, неналежне укладання контрактів з приватними компаніями-перевізниками ще в більшій мірі загострює проблему. Великого рівня досягають неплатежі за надання послуг щодо поводження з відходами. Дебіторська заборгованість вдвічі перевищує кредиторську і досягає суми, яка в 2,5-3 рази перевищує щомісячні витрати на надання послуг. На нашу думку, акцент необхідно зробити на усвідомленні даної проблеми соціумом (агітаційні методи впливу на населення, екологічна освіта, екологічний моніторинг тощо [1]), що стане основою подальшої рентабельності, адже дана галузь є дуже прибутковою і при правильній побудові інвестиційно привабливою.

Головна мета інтегрованого управління ТПВ полягає у оптимальному використанні обмежених ресурсів, використанні екологічних — природо-, енерго- і матеріало-зберігаючих технологій, переробку і знищення відходів, шляхом зменшення об'ємів утворення відходів і перероблення все більшої їх кількості в ресурси для повторного використання.

1. Андрощук І.В. Зведений звіт про стан організації інтегрованого управління та поводження з твердими побутовими відходами в місті Луцьку та Волинській області / І. В. Андрощук, В. Л. Крюков – Луцьк – Київ : Бюро економічного менеджменту та правових досліджень / ВСЕОМ, 2006. – 66 с.

2. Національна стратегія поводження з твердими побутовими відходами в Україні. Стратегія та План дій [Електронний ресурс] : Звіт №59219R3. Видання №1b від 03.12.2004 р. – Режим доступу: <http://193.84.90.197/ecolib/2/34/pdf>

3. Павлов В. І. Ефективність використання вторинних ресурсів у регіоні: оцінка та інноваційні механізми. Монографія / В. І. Павлов, Н. В. Павліха, І. С. Скороход – Рівне: НУВГП, 2007. – 155с.